

Autor materiálu:	Mgr. Ivo Černý
Název materiálu:	VY_12_INOVACE_02.04_Dě_1968
Ročník:	1.
Vzdělávací oblast / téma:	Dějepis
Datum (období) tvorby:	Červen 2013
Anotace:	Materiál slouží k seznámením s hlavními událostmi roku 1968 v Československu

**Materiál je určen k bezplatnému používání pro potřeby výuky a vzdělávání na všech typech škol a školských zařízení.
Jakékoliv další používání podléhá autorskému zákonu.**

Tento výukový materiál vznikl v rámci Operačního programu Vzdělání pro konkurenceschopnost.

*Události v ČSSR v letech
1968 - 1969*

Plénum ÚV KSČ v lednu 1968

- Polovina členů předsednictva pro odvolání Novotného z funkce prvního tajemníka
- Brežněv – přílet do Prahy se snahou Novotného zachránit
- 5. ledna 1968 Novotný odvolán – nástup Alexandra Dubčeka

Pražské jaro (leden – srpen 1968)

- Dramatická etapa v dějinách ČSSR
- Nazývána obrodným procesem
- V ČsSR poměrně stabilizovaná hospodářská situace
- Politická nespokojenost
- Ustavena skupina vědců, pracující na návrhu akčního programu
- Dubčekův projev – pro demokratizaci, změny v relacích televize, rozhlasu i tisku
- Kádrové zemětřesení KSČ
- Matice slovenská vyzvala Novotného k abdikaci z funkce prezidenta republiky

Nové vedoucí orgány

- **Prezident republiky** – Ludvík Svoboda
- **Předseda vlády** – Oldřich Černík
- **Místopředsedové** – Gustav Husák, Ota Šik, Lubomír Štrougal, Peter Colotka
- **Ministr vnitra** – Josef Pavel
- **Ministr zahraničí** – Jiří Hájek
- **Předseda národního shromáždění** – Josef Smrkovský
- **Předsednictvo ÚV KSČ** – Alexander Dubček, Oldřich Černík, Josef Smrkovský, Drahomír Kolder, Vasil Bilak, František Kriegel a pět dalších

Akční program

- Přijat na dubnovém plénu ÚV KSČ
- Nejpropracovanější program demokratické reformy států Varšavské smlouvy ve východní polovině Evropy
- **Obsah:**
 - odsouzeno potlačování demokratických práv a svobod lidu
 - uznána nutnost přetvořit celý politický systém
 - demokratizace volebního systému
 - nová ústava
 - zdůraznění hledisek vzdělání, kvalifikace a schopností
 - konečný ideový návrh hospodářské reformy
 - předpoklad nemožnosti politického systému více stran
 - snaha o maximální demokratizaci
 - zvýšení pravomoci podniků – umožněno drobné osobní podnikání ve sféře služeb
 - rehabilitace všech nevinně pronásledovaných osob
 - vztah mezi Čechy a Slováky uspořádán na základě federace
 - prohlubování spojeneckých svazků se SSSR a ostatními zeměmi Varšavské smlouvy
 - formulace vlastních stanovisek k základním otázkám světové politiky
 - uskutečnění znemožněno

Demokratizace

- Všudypřítomná euforie
- Začalo se volně mluvit a psát
- Zrušena cenzura
- Demokratické volby výborů odborových organizací, rektorů a děkanů vysokých škol
- Nové politické organizace
- Problém = radikalismus, který viděl v Akčním programu výplod byrokratů

Strach z demokratizace

- Většina vedení KSČ chtěla pokračovat v Akčním programu
- Bilak, Kolder a Indra dostali z lidového pohybu strach

Postoj SSSR

- Vládnoucí skupiny v Moskvě, Varšavě a východním Berlíně silně znepokojeny
- Tvrdá kritika
- Podněcovaly Bržněva k zákroku
- Řada jednání mezi ČSSR a SSSR
- ČSR přijala sovětský požadavek společného cvičení vojsk na našem území – zároveň stanoven datum odchodu

Mimořádný sjezd KSČ

- Omezení činnosti nových politických organizací
- Volba nového ÚV
- Nové stanovy
- Široká demokratizace strany
- Tajné volby všech funkcionářů
- Uznáno právo menšiny ponechat si svůj názor a požadovat jeho opětné posouzení

Dva tisíce slov

- Prohlášení zveřejněné třemi deníky
- **Autor** – spisovatel Ludvík Vaculík
- Podepsáno desítkami význačných spisovatelů, vědců, českých kulturních pracovníků, dělníků i rolníků, komunistů i nestraníků
- Pokus o lidové hnutí
- **Cíl** = podpora Akčního programu a jeho posun
- Vyzývalo se v něm ke stávkám, demonstracím, občanskému bojkotu a jiným akcím proti konzervativcům
- V celém textu nic protizákonného a protisocialistického
- Politicky riskantní čin
- Sovětský velvyslanec okamžitě ostře protestoval
- **Předsednictvo ÚV KSČ** poté Dva tisíce slov odsoudilo

Varšavský dopis

- ÚV KSČ pozván vedením sovětské, polské, východoněmecké, bulharské a maďarské strany na schůzku ve Varšavě
- Hlavní bod = situace v ČSSR
- ÚV KSČ pozvání odmítlo – jednalo by se o tribunál a ÚV v roli obžalovaného
- Návrh dvoustranného jednání
- 5 stran se však 14. července sešlo a schválilo Brežněvův koncept dopisu výboru KSČ
- Situace v ČSSR charakterizována jako nástup reakce podporované imperialismem
- Dva tisíce slov označeny za platformu kontrarevoluce
- ÚV KSČ odmítl všechna obvinění

Čierna nad Tisou a Bratislava

- **Červenec** - jednání delegace KSČ a KSSS v Čierné nad Tisou
- **Srpen** – jednání KSČ a všech zemí Varšavské pětky v Bratislavě
- Prijato kompromisní prohlášení = potvrzení principů rovnoprávnosti, suverenity a územní nedotknutelnosti zúčastněných zemí
- Nesouhlas Rumunska a Jugoslávie s nátlakem varšavské pětky
- Oba prezidenti přijeli do Prahy a demonstrovali tak svou solidaritu s ČSR
- Lidé se uklidnili a domnívali se, že nebezpečí zvenčí bylo zažehnáno

21. srpen

- Sovětská vojska překročila hranice ČSSR
- Obsazeno celé území
- 600 000 vojáků
- Hladký průběh
- Ostrý nesouhlas lidu i KSČ
- Demonstrace – mnoho lidí zabyto
- Dubček, Černík, Smrkovský, Kriegel, Špaček a Šimon zatčeni a odvezeni do SSSR
- <http://www.youtube.com/watch?v=6iMH5YzUXII&feature=related>

Vysočanský sjezd

- Jednání vedení KSČ
- Zvolen nový ÚV – zastoupení všichni zatčení
- Žádal bezpodmínečný odchod vojsk
- Vyhlášena hodinová stávka

Moskevský protokol

- Výsledek jednání prezidenta Svobody, všech zatčených s vedením KSSS
- **Výsledek:** sovětská vojska zůstávala na našem území, mimořádný sjezd prohlášen za neplatný, odvolání ministři vnitra a zahraničí, zakázána jakákoli kritika postupu SSSR, normalizace poměrů

Normalizace

- Změny ve vedení KSČ a KSS
- Počátek vlny emigrace
- Počátky cenzury
- Ekonomický růst země
- Ústavní zákon o federalizaci
- Potlačován Akční program
- Značný tlak ze SSSR
- Podepsána smlouva o dočasném, časově neurčeném pobytu sovětských vojsk
- Napětí a nervozita mezi lidem – časté demonstrace
- **Jan Palach** – na protest se upálil na Václavském náměstí v lednu 1969 – v nejbližších týdnech další dva lidé
- <http://www.youtube.com/watch?v=AEL2HzRhrO4>

MS v hokeji 1969 Stockholm

- Československé mužstvo dvakrát porazilo sovětské mužstvo
- Tyto úspěchy podnítily lid k živelným masovým demonstracím v celé republice
- Následoval ostrý sovětský protest
- Odvolání Dubčeka z funkce prvního tajemníka – dosazen Husák
- <http://www.youtube.com/watch?v=SfTL1FF0xX0>